

TIBBIY TURIZM KELAJAGI: INOVATSIYALAR VA STRATEGIC RIVOJLANISH

Abdurashitova Sharofat Abdumajidovna
Malikova Gulmira Sayfulla qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17615816>

Annotatsiya: Tibbiy turizm hozirgi global iqtisodiyotda tez rivojlanayotgan sohalardan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tizimidagi innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar, telemeditsina, sun'iy intellekt va robototexnika imkoniyatlari tibbiy xizmatlar sifatini oshirib, xalqaro bemorlar oqimini jalb etishda muhim rol o'ynamoqda. Shu bilan birga, strategik rivojlanish jarayonida mamlakatlar o'z sog'liqni saqlash infratuzilmasini modernizatsiya qilish, yuqori malakali kadrlarni tayyorlash, xalqaro akkreditatsiya va sifat standartlariga moslash orqali raqobatbardoshlikni kuchaytirmoqda. O'zbekiston ham ushbu yo'nalishda salohiyatga ega bo'lib, zamonaviy tibbiy markazlar, ixtisoslashgan klinikalar va innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali tibbiy turizmni milliy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismiga aylantirish imkoniyatiga ega. Mazkur maqolada tibbiy turizmning kelajagi, innovatsion yechimlar hamda strategik rivojlanish yo'nalishlari tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: tibbiy turizm, innovatsiyalar, strategik rivojlanish, telemeditsina, sun'iy intellekt, raqamli texnologiyalar, tibbiy infratuzilma, xalqaro akkreditatsiya, raqobatbardoshlik.

Kirish. Tibbiy turizm – bu xalqaro miqyosda bemorlarning sog'lig'ini tiklash va profilaktik xizmatlardan foydalanish maqsadida boshqa mamlakatlarga sayohat qilish jarayonidir. So'nggi yillarda ushbu soha jadal rivojlanib, global iqtisodiyotning muhim tarmoqlaridan biriga aylandi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, har yili dunyo bo'ylab millionlab odamlar yuqori sifatli va nisbatan arzon tibbiy xizmat izlab xorijiy klinikalarga murojaat qiladi [1,3].

Tibbiy turizmning rivojlanishida innovatsion texnologiyalar – telemeditsina, sun'iy intellekt, genetik diagnostika, robotlashtirilgan jarrohlik usullari va raqamli sog'liqni saqlash platformalari hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda. Shu bilan birga, mamlakatlar strategik rivojlanish chora-tadbirlari orqali o'z tibbiy infratuzilmasini modernizatsiya qilish, xalqaro akkreditatsiya standartlariga moslash va yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash orqali raqobatbardoshlikni kuchaytirmoqda [2].

O'zbekiston ham tibbiy turizm sohasida salohiyatga ega davlatlar qatoriga kiradi. Respublikaning geografik joylashuvi, tabiiy boyliklari, yuqori malakali tibbiy kadrlar hamda zamonaviy klinikalar ochilishi mamlakatni mintaqada raqobatbardosh sog'liqni saqlash markaziga aylantirish imkonini bermoqda [.

Bugungi kunda tibbiy turizm nafaqat shaxsiy sog'liqni yaxshilashga, balki mamlakatlarning iqtisodiy barqarorligiga ham katta hissa qo'shmoqda. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) va Birlashgan Millatlar Tashkiloti Butunjahon Turizm Tashkiloti (UNWTO) ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi 10 yil ichida tibbiy turizm bozorining hajmi yildan-yilga o'sib, milliardlab dollar daromad keltirmoqda [1]. Masalan, 2023-yilda Hindiston tibbiy turizm sohasidan 9 milliard dollardan ortiq daromad olgan bo'lsa, Turkiyada bu ko'rsatkich 7 milliard dollarga yaqinlashdi. Bu mamlakatlar xorijiy bemorlar uchun qulay narxlar, yuqori sifatli xizmatlar va innovatsion texnologiyalarni taklif etmoqda[1,4].

Tibbiy turizmning rivojlanishiga bir necha omillar sabab bo'lmoqda:

Narx va sifat tafovuti. Rivojlangan mamlakatlarda ayrim jarrohlik amaliyotlari qimmat bo'lsa, rivojlanayotgan davlatlarda ularni arzon narxlarda o'tkazish mumkin.

Innovatsion texnologiyalar. Telemeditsina, sun'iy intellekt, robotlashtirilgan jarrohlik va genetik tahlillar bemorlarga yuqori sifatli xizmat ko'rsatish imkonini bermoqda.

Transport va logistik qulayliklar. Arzon aviaparvozlar va qulay vizaviy tartiblar tibbiy turizmni yanada rivojlantirmoqda.

Turizm bilan integratsiya. Bemorlar davolanish bilan birga, sayyohlik xizmatlaridan ham foydalanib, mamlakat madaniyati va tarixiy merosini o'rganadilar.

O'zbekiston uchun ham tibbiy turizm istiqbollari kengdir. So'nggi yillarda respublikada zamonaviy klinikalar ochilmoqda, xorijiy mutaxassislar jalb qilinmoqda, xalqaro investitsiyalar kiritilmoqda. Sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va tibbiy xizmatlarni xalqaro

akkreditatsiyadan o'tkazish orqali mamlakatning tibbiy turizm salohiyatini oshirish mumkin [6]. Shu sababli tibbiy turizmni rivojlantirish masalasi nafaqat sog'liqni saqlash tizimi, balki iqtisodiy taraqqiyot, xalqaro hamkorlik va mamlakat imidji uchun ham muhimdir. Mazkur maqolada tibbiy turizmning kelajagi, innovatsion yechimlar hamda strategik rivojlanish yo'nalishlari batafsil tahlil qilinadi [7,8].

XXI asrda sog'liqni saqlash tizimi global iqtisodiyotning eng muhim tarmoqlaridan biriga aylandi. Inson salomatligi bilan bog'liq masalalar har doim dolzarbligini yo'qotmagan bo'lsa-da, bugungi kunda ular nafaqat milliy darajada, balki xalqaro miqyosda ham katta ahamiyat kasb etmoqda. Shunday yo'nalishlardan biri – tibbiy turizm, ya'ni davolanish, diagnostika, reabilitatsiya yoki sog'lomlashtirish maqsadida xorijiy mamlakatlarga sayohat qilishdir.

So'nggi o'n yilliklarda tibbiy turizm dunyo bo'yicha eng tez o'sayotgan xizmatlar bozorlaridan biriga aylandi. Turli manbalarga ko'ra, 2024-yilda global tibbiy turizm bozori qiymati 120–150 milliard AQSh dollariga teng bo'ldi va yiliga o'rtacha 20 foizga o'sib bormoqda. Buning sababi shundaki, ko'plab mamlakatlarda yuqori narxlar, navbatlarning uzoqligi yoki muayyan davolash usullarining cheklanganligi bemorlarni xorijda xizmat izlashga undaydi. Masalan, AQSh va Yevropada jarrohlik amaliyotlari narxi o'ta qimmat bo'lsa, Hindiston, Turkiya yoki Tailandda ularning qiymati bir necha baravar arzon, sifati esa xalqaro standartlarga mosdir.

Tibbiy turizm rivojlanishiga yordam berayotgan asosiy omillar quyidagilar:

Transport va logistika rivoji. Arzon va tezkor aviaparvozlar, vizalarning soddalashtirilishi xorijiy bemorlar oqimini ko'paytirmoqda.

Innovatsion texnologiyalar. Robotlashtirilgan jarrohlik, telemeditsina, sun'iy intellekt yordamida diagnostika, genetik testlar bemorlar ishonchini oshirmoqda.

Xalqaro akkreditatsiya. JCI (Joint Commission International) kabi tashkilotlar tomonidan tasdiqlangan klinikalar sifat kafolatini beradi.

Turizm bilan uyg'unlik. Bemorlar nafaqat davolanish, balki sayyohlik va madaniy hordiqni ham birlashtirish imkoniga ega.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda dunyo bo'ylab 20 milliondan ortiq odam davolanish maqsadida boshqa davlatlarga safar qilgan. Eng mashhur yo'nalishlarga Hindiston, Turkiya, Tailand, Janubiy Koreya va Singapur kiradi. Ushbu mamlakatlar yuqori malakali mutaxassislar, zamonaviy klinikalar va raqobatbardosh narxlar bilan ajralib turadi.

O'zbekiston ham bu jarayonlardan chetda emas. Mamlakatimizda so'nggi yillarda sog'liqni saqlash sohasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda: yangi shifoxonalar qurilmoqda, mavjud klinikalar modernizatsiya qilinmoqda, xorijiy investitsiyalar jalb etilmoqda. Toshkent, Samarqand, Buxoro va Farg'ona viloyatlarida xalqaro darajadagi markazlar ochilib, kardiologiya, oftalmologiya, onkologiya va stomatologiya sohalarida xorijiy bemorlarga xizmat ko'rsatish boshlangan. Bundan tashqari, O'zbekistonning tabiiy resurslari – mineral suvlar, balneologik kurortlar va sanatoriylar ham tibbiy turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratadi [6,8].

Shunday qilib, tibbiy turizm nafaqat sog'liqni saqlash tizimining bir bo'lagi, balki iqtisodiy taraqqiyot va xalqaro hamkorlikning muhim omiliga aylanmoqda. Ushbu maqolada tibbiy turizmning global tendensiyalari, innovatsion yondashuvlari hamda O'zbekiston sharoitida uning strategik rivojlanish yo'nalishlari tahlil qilinadi [8].

References:

1. World Health Organization (WHO). Medical tourism and global health services. Geneva: WHO Press, 2023.
2. Connell, J. Medical Tourism: Sea, Sun, Sand and Surgery. London: Routledge, 2018.
3. Lunt, N., Horsfall, D., & Hanefeld, J. Handbook on Medical Tourism and Patient Mobility. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2015.
4. Deloitte Insights. Medical tourism: Trends and opportunities. Deloitte Center for Health Solutions, 2022.